

Η ΝΕΑ

ΖΩΗ

ΟΡΓΑΝΟΝ ΤΟΥ ΟΜΩΝΥΜΟΥ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΜΗΝΑ

ΕΝ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑ.

ΕΤΟΣ Γ'.

ΙΟΥΛΙΟΣ 1907

ΑΡΙΘ. 35

Ο ΡΩΜΑΪΚΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

Αλλ' ἀπὸ τοῦ Πανθέου καὶ ἀπὸ τοῦ Θεάτρου ἔλ-
θωμεν εἰς ἐπίσκεψιν αὐτῆς τῆς ρωμαϊκῆς κοι-
ωνίας. Ἐνταῦθα εὐρίσκομεν κατὰ τοὺς ὑπὸ
κρίσιν χρόνους, τοὺς Πατρικίους οὐχὶ πλέον
ἀναμνησκοντας τοὺς ἀρχαίους ἐκείνους γερουσιαστές,
οἵτινες ἀταράχως ὅλως ἀναπαύομενοι ἐπὶ τῶν ἐξ ἐλεφαν-
τόδοντος ἐδρῶν αὐτῶν καὶ ἐκεῖ ἀπαθῶς ἀναμένοντες νὰ
ὑποδεχθῶσι τοὺς Γαλάτας, κυρίως ἦδη καὶ κατακτητὰς
τῆς Ρώμης, ἐξεληφθησαν ὑπὸ τούτων ὡς θεοὶ εὐρισκό-
μενοι ἐν συνεδριάσει.

Οὐχί!—Μετὰ τοῦ πλούτου τοῦ εἰσρέυσαντος εἰς τὴν
Ρώμην συνεισέρρευσεν ἐν αὐτῇ καὶ ἡ διαφθορά καὶ ἡ
ἔκλυσις ἡ ἥθικη. Αἱ Γερουσιαστικαὶ Οἰκογένειαι αὐταὶ
ἐπλούτισθησαν ἐκ τῶν πανταχόθεν καὶ σχεδὸν ἐξ ὅλων
τῶν οἰκουμένων χωρῶν κομισθέντων θησαυρῶν. Οἱ δὲ
κυβερνῶντες τὰς ἐπαρχίας τῆς Ρώμης ἐπαρχοὶ, καίτοι
δὲν ἦσαν ὅλοι βεβαίως ὅμοιοι κατὰ πάντα πρὸς τὸν
διαβόητον Βέρρητα, ὅστις κυριολεκτικῶς ἐθύσε καὶ
ἀπώλεσεν ἐν τῇ λαχούσῃ αὐτῷ, ὡς πραιτώρι, ἐπαρχία
τῆς Σικελίας, ὅλοι ἐν τούτοις ἐπλούτιζον ἐκ τῶν ὑπουρ-
γημάτων αὐτῶν τούτων. Ἀφοῦ καὶ αὐτὸς ὁ Κικέρων
ὁ στυλιτεύσας τὸν Λικίνιον Βέρρητο, δὲν ἐπέστρεψεν ἐκ
Κιλικίας πτωχός, εἰς ἣν ὅταν εἰς αὐτὴν ἀπεσταλῇ.

Καὶ οἱ σοβαρώτεροι τῶν Γερουσιαστῶν δὲν ἐδίσταζον

νὰ ἐπιδίδωνται εἰς κερδοσκοπικὰς καὶ τοκογλυφικὰς συ-
ναλλαγὰς. Ἡ ἀνυπλόγιστος περιουσία τοῦ Κάσσου δὲν
ἦτο βεβαίως ἡ τὸ τμήμα τῶν ὑπ' αὐτοῦ καταστραφει-
σῶν ἐπαρχιῶν. Ὁ δὲ δημοκρατικὸς Βρούτος ὑπεχρέωσε
τὴν γερουσίαν ἑλληνικῆς τιнос πόλεως νὰ τῷ πληρώσῃ
ὑπερόγκους τόκους διὰ πόσον τι χρηματικὸν δανεισθὲν
αὐτῇ.

Πάντα ταῦτα τὰ πλούτη φυσικῶς ἐπήνεγκον τὴν πο-
λυτέλειαν, τὴν μαλθακότητα καὶ συνεπῶς τὴν τῶν ἡθῶν
χαλάρωσιν καὶ τὴν διαφθοράν.

Τῆς δὲ διαφθορᾶς ταύτης πλείστα ἔχομεν τὰ μαρ-
τύρια, ἐξ ὧν ἂς ἀρκέσωσιν ἐνταῦθα παρατιθέμενα τὰ
ἐπόμενα :

Τοῖς πᾶσι γνωστὸν τυγχάνει πόσον κακῶς ὑπεστή-
ριξαν οἱ εὐγενεῖς τῆς Ρώμης, Πομπηίου τὸν κορυφαῖον
καὶ πρωταγωνιστὴν αὐτῶν. Οὐδεὶς δ' οὐδ' ἐξ ἐκείνων
οἵτινες μόλις ἀνέγνωσαν τὰ πρῶτα στοιχεῖα τῆς τῶν
Ρωμαίων Ἱστορίας ἀγνοεῖ τὴν ἐν Φαρσαλίοις γελοῖαν
ὅλως συμπεριφορὰν τῶν νεαρῶν Ρωμαίων πατρικίων,
οἵτινες, βλέποντες ὅτι κατὰ τὴν συμπλοκὴν, οἱ γηραιοὶ
στρατιωτικοὶ ὑπέρμαχοι τοῦ Καίσαρος προσέβαλον αὐ-
τοὺς ἐπιμόνως καὶ ἐπιμελῶς εἰς τὰς ὄψεις, τῶν ὁποίων
τὴν εὐμορφίαν αὐτοὶ μετὰ τῆς ζήλου ἐκαλλιέργουν,
προὔτιμχσαν νὰ τραπῶσιν εἰς φυγὴν ἢ ν' ἀποβαλῶσι τὸ

εὐεῖδές τοῦ προσώπου αὐτῶν! — Καὶ ἐγένετο μὲν τις ἀπόπειρα πρὸς ἀναμόρφωσιν, ὅταν οἱ λεγόμενοι «τελευταῖοι τῶν Ρωμαίων», ἐδολοφόνησαν τὸν Καίσαρα, ὡς ἐπιδιώκοντα τὴν ἀνωτάτην ἀρχὴν, ἀλλ' ἡ τάσις αὕτη πρὸς ἀνεξαρτησίαν ἐλάχιστον διήρκεσεν. Δὲν ἐβράδυναν δὲ οἱ πάντες, καὶ αὐτοὶ οἱ τέως μᾶλλον ἀγέρωχοι καὶ ἀνεξάρτητοι φαινόμενοι νὰ ὑποταχθῶσι ταπεινώτατα εἰς τὰ κελεύσματα τοῦ Ὀκταβίου, καὶ δὴ πρὶν ἢ οὗτος δώσῃ δείγματα τῆς κατόπιν ὁμολογουμένως ἀποδειχθείσης περιλάμπρου ἰκανότητος αὐτοῦ. Ἀλλὰ τοσοῦτον ἐξωκλειώθησαν οὕτω οἱ Ρωμαῖοι πρὸς τὴν ταπεινὴν ὑποταγὴν τῷ Καίσαρι Ὁρόνῳ, ὥστε ἡ ταπεινώσις αὕτη δὲν ἐβράδυνε νὰ δώσῃ καιρὸν εἰς τὸν κακοήθη καὶ ὠμὸν Τιβερίον ὅπως ἀνέλθῃ ἐπὶ τοῦ θρόνου τοῦ Αὐγούστου. Ἀλλὰ καὶ πρὸς ὅλην τὴν κατόπιν σειρὰν τῶν τερατωδῶς ὠμῶν καὶ ὅλως ἀνικάνων Καيسάρων διήρκεσεν οὕτα ταπεινωτικὴ ἢ συμπεριφορὰ τῶν Ρωμαίων.

Ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν τάξιν τῶν Πληθείων, ἥτοι εἰς τὸν ὄχλον τὸν ρωμαϊκόν, ἐὰν πρὸς στιγμὴν μεταπηδήσωμεν ἀπὸ τῆς τῶν Πατρικίων τάξεως, τὸν ὄχλον αὐτὸν εὐρίσκομεν κατὰ τὴν ὑπὸ κρίσιν ἐποχὴν ὄχλον βασιλεύοντα μᾶλλον ἢ ὄχλον δουλεύοντα κατὰ τὸν ἄλλως ἀνήκοντα αὐτῷ κλήρον.

Ὅχι! οἱ Πληθεῖοι οὐδαμῶς συγκαταβαίνουνσι πλέον εἰς τὸ νὰ ἐργάζωνται, διότι τὴν ἐργασίαν εὐρίσκουσιν ἐξετελιστικὴν δι' ἑαυτούς. Ἀφίνουνσιν ὅθεν αὐτὴν εἰς τὴν τάξιν τῶν δούλων.

Ἡ δουλεία ἐν Ρώμῃ.

Τοῦ λόγου περὶ δούλων ἐν ταῖς ἀνωτέρω συμπεσόντος, ἃς ρίψωμεν βαθύτερον τι βλέμμα πρὸς τὸ τῆς δουλείας σύστημα ἐν Ρώμῃ, ὅπερ ἐτέραν ἀποτελεῖ εἰδεχθῆ μορφήν τοῦ ρωμαϊκοῦ πολιτισμοῦ (;).

Περὶ τῆς ἐν Ἑλλάδι δουλείας ὁμιλοῦντες εἵπομεν ὅτι 400 χιλιάδες δούλων ἀντεστοίχουν ἐκεῖ πρὸς 20 μόνας χιλιάδας πολιτῶν.

Καὶ ὅμως οἱ ἀριθμοὶ οὗτοι οὐδὲν εἰσὶ συγκρινόμενοι πρὸς τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐν Ρώμῃ δούλων, οἵτινες τοσοῦτοι ἦσαν τὸν ἀριθμὸν ὥστε, ὅταν ἐτκέφθη ποτὲ ἡ Γερουσία ἵνα ἐπιβάλῃ ἰδιαιτέραν εἰς τούτους περιολὴν, ἀπέσχε τῆς ἐφαρμογῆς τῆς σκέψεως ταύτης κατόπιν τῆς ὠριμωτέρας σκέψεως ὅτι τοῦτο θὰ ἦτο διὰ τὴν Ρώμην λίαν ἐπικίνδυνον, καθ' ὅσον διὰ τοῦ τρόπου τούτου θὰ ἐδίδετο εἰς τοὺς δούλους ἀφορμὴ νὰ κατανοήσωσι τὴν ἑαυτῶν ὑπεροχὴν καὶ δύναμιν, ὅπερ κατὰ πάσαν πιθανότητα θὰ παρῶρμα αὐτοὺς εἰς ἐξανάστασιν κατὰ τῶν ἐλευθέρων, ἀσυγκρίτως ὀλιγαριθμωτέρων αὐτῶν ὄντων.

Πῶς δ' ἄρα γε μετεχειρίζοντο οἱ Ρωμαῖοι πολῖται τοὺς δούλους; Μετ' ἀπολύτου ἀνθραεισίας καὶ ἀπεριόριστου ἐλευθερίας βουλήσεως. Ἐλεύθερος ἦτο καθ' ὅλοκληρίαν ὁ ρωμαῖος κύριος νὰ μεταχειρισθῇ τοὺς ἑαυτοῦ

δούλους ὡς αὐτὸς ἤθελεν, ἢ ὡς ὑπηγόρευον αὐτῷ καὶ αἱ μᾶλλον παραλογοὶ καὶ παράφοροι αὐτοῦ ἰδιοτροπία.

Εἰς οὐδένα δ' εἶχε νὰ δώσῃ λόγον ἐὰν κατὰ βούλησιν ἔδερε τούτους ἢ ἐδασάνιζεν, ἐὰν ἡρωτηρίαζεν ἢ ἐφόνευεν ἢ καὶ ἂν εἰς ποτάμια ἢ θαλάσσια ὕδατα ἔρριπτεν αὐτοὺς δόλωμα πρὸς τὰς πυρκαϊάς ἢ τὰς μυραίννας ἢ τὰ λοιπὰ κήτη.

Ὁ δούλος μὲ ἄλλας λέξεις δὲν ἐθεωρεῖτο ἄνθρωπος, ὃν δηλαδὴ μὲ ἀνθρωπίνην ἀξίαν, μὲ δικαιώματα ἀνθρώπου ἐμφύχου καὶ λογικοῦ, ἀλλ' ὡς τι ἄψυχον κτῆμα (res) ἔκειτο εἰς τὰς χεῖρας καὶ ὑπέκειτο εἰς τὰς ἰδιοτροπωτέρας θελήσεις τοῦ κυρίου αὐτοῦ.

Αὐτὸς ἄλλως τε ὁ ρωμαϊκὸς νόμος καθιέρου τὴν τοιαύτην ἐν Ρώμῃ τακτικὴν, δι' ἣν ἐθέσιζεν ἀναφορικῶς πρὸς τοὺς δούλους ἐν τῇ ἐξῆς περιστάσει: Ἐὰν δηλαδὴ κύριός τις εὐρίσκετο αἵφνης δολοφονημένος καὶ ἡγνοεῖτο ὁ δολοφόνος αὐτοῦ, ἀπλούστατα καὶ ἄνευ μακροτέρας ἐξετάσεως κατεδικάζοντο εἰς θάνατον πάντες ἀνεξαίρετως οἱ δούλοι τοῦ δολοφονηθέντος. Ἐκατοντάδες ὅλαι δούλων εὗρον τὸν θάνατον ὑπὸ παραπλητίας περιστάσεις συνεπεῖα τοῦ νόμου τούτου.

Ἀλλ' ἐξ ὅλων τῶν δουλικῶν τάξεων πολλῶ σκληροτέρα ἦτο ἡ τύχη τῆς λεγομένης τάξεως τῶν μονομάχων ἢ γλαδιаторῶν-δούλων, ἥτοι ἐκείνων τοὺς ὁποίους τόσον ἡρέσκοντο οἱ ρωμαῖοι νὰ βλέπωσι μονομαχοῦντας μετὰ τῶν καὶ ἀλληλοσφαζομένων πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν ἐν τῷ θεάτρῳ.

Καὶ κατ' ἀρχάς μὲν οἱ δυστυχεῖς οὗτοι ἐθυσιάζοντο κατὰ ζεύγη, μόνον πρὸς τέρψιν τοῦ θεωμένου ρωμαϊκοῦ λαοῦ: Οὕτω, τῷ 217 π. Χ. οἱ τρεῖς υἱοὶ τοῦ Αἰμιλίου Λεπιδίου, ὡς ἐπικηδεῖον τρόπον τινα τελετὴν τοῦ ἀποθανόντος πατρὸς τῶν ἐξήγησαν τὴν ἐπὶ τρεῖς συνεχεῖς ἡμέρας μονομαχίαν 22 ζευγῶν δούλων-γλαδιаторῶν. Ὀλίγον δὲ βραδύτερον ὁ Τίτος Φλαμίνιος πρὸς τιμὴν τοῦ πατρὸς τοῦ ἔδωκεν ἑορτὰς διαρκεσάσας ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας καθ' ἃς 74 ξιφμαχοὶ ἐκ τῶν δούλων αὐτῶν ἐτίμησαν (;) μὲ τὸ ἴδιον ἐκυτῶν αἶμα τὴν μνήμην τοῦ τελευτήσαντος πατρὸς. Βαθμηδὸν ὅμως καὶ αἱ περιστάσεις τῶν μονομαχιῶν τοῦ εἶδους τούτου ἠῤῥησαν, εἰς τρόπον ὥστε ἦλθεν ἐποχὴ καθ' ἣν πᾶσα ἑορτὴ ἦτο εὐκαιρὸς περιστάσις διὰ τὸ σκληρὸν καὶ αἱματηρὸν τοῦτο θέαμα. Καὶ εἰς αὐτὰ δὲ τὰ δεῖπνα τῶν πλουσιῶν καὶ εὐγενῶν ρωμαίων, ὡς τερπνοτέρα οὕτως εἰπεῖν κατὰ κλείς τῆς εὐτυχίας, μετὰ τοὺς μίμους καὶ τὰς χορευτρίδας ἐπήγετο τὸ θέαμα δούλων ἀλληλομαχομένων δι' ὧν ἐφερον ξιφῶν (ἀτε γλαδιаторῶν ὄντων καὶ καλουμένων).

Τοσοῦτο δὲ σὺν τῷ χρόνῳ ἐξωκειώθη ὁ λαὸς τῶν Ρωμαίων πρὸς τὰς αἱματοχυσίας ἢ καλλίον εἰπεῖν πρὸς τὰς ἀνθρωποθυσίας ταύτας, ὥστε, δσάνκις ἀπῆτει παρὰ τοῦ Καίσαρος ἀγῶνας καὶ θεάματα, οὗτος ἐγνώριζεν ὅτι ἔπρεπε νὰ ἔχῃ ἐτοίμους διὰ τὰ θεάματα ταῦτα καὶ δούλους ὅχι πλέον κατὰ ζεύγη ἢ κατὰ δεκάδας ἀλλὰ κατ'

ἀγέλας καὶ ἑκατοντάδας. Ὡσαύτως καὶ πρὸ πάσης μάχης κατὰ ξηρὰν ἢ κατὰ θάλασσαν προαπητεῖτο ἡ θυσία ἀριθμοῦ τινος δούλων κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον μεγάλη κατὰ τὰς περιστάσεις. Αὐτοὶ οὗτοι μάλιστα οἱ εἰς θάνατον προωρισμένοι δούλοι ἐπευφημοῦντες τὸν εἰς τὴν μάχην ἀπερχόμενον Καῖσαρα ὑπεχρεοῦντο ν' ἀναφωνῶσι: «Χαῖρε, Καῖσαρ! Οἱ θανατωθησόμενοι δούλοι σου σὲ ἀποχαιρετῶσι».

— Παρατρέχουμεν τὴν ρωμαϊκὴν σκληρότητα τὴν ἐν ὅλῃ αὐτῇ τῇ ἐντάσει ἐνασκηθεῖσαν κατόπιν καὶ ἐπ' αὐτῶν τῶν συλλαμβανομένων κατὰ τοὺς διωγμοὺς χριστιανῶν, εἴτινες κατεδικάζοντο εἰς τὸν διὰ τοῦ ξίφους τῶν δημίων ἢ διὰ τῶν ὁδόντων τῶν θηρίων θάνατον, ἐπὶ παρουσίᾳ τοῦ κίμοδιφους ρωμαϊκοῦ λαοῦ, ὡς περὶ τοῦτου γενησομένου λόγου ἰδιαίτερου ἀλλαχοῦ, — καὶ προσκαλοῦμεν τοὺς ἀναγνώστας ἡμῶν νὰ μᾶς παρακολουθήσωσιν ἐπὶ τινος ἐτι στιγμᾶς ἐν Ρώμῃ μέλλοντας νὰ ἐπισκεφθῶμεν καὶ τὴν ρωμαϊκὴν τέλος οἰκογένειαν ὅπως ἴδωμεν ἐὰν τοῦλάχιστον ἡ οἰκογένεια ἐν Ρώμῃ διέσωσε τὰ ἔχην υἱοῦς τινος πολιτισμοῦ.

« Η οἰκογένεια ἐν Ρώμῃ.

Ἄλλὰ φεῦ! πόσον ἀπεχθὴς καὶ ἀποτρόπαιος ἡ ὕψις τοῦ ρωμαϊκοῦ πολιτισμοῦ παρουσιάζεται καὶ ἐν τῷ οἴκῳ αὐτῷ, ἐν τῷ οἴκῳ ἰδίῳς τῷ μετὰ τὴν δημοκρατίαν, τῆς ὁποίας τὸ μεγαλεῖον εἰς αὐτὸν ὠφειλέτο ποτε τὸν οἶκον. Καὶ οὕτως! Μετὰ τὴν δημοκρατίαν, ἡ ἀληθὴς καὶ γνησίᾳ ιδέα τῆς οἰκογενείας ἐξέλιπεν, ἀποπνιγέσα ἐντὸς τῆς γενικῆς ἐκτοτε ἐπικρατησάσης διαφθορᾶς καὶ ἀνηθικότητος.

Ἡ διάζευξις καὶ ὁ συζυγικὸς χωρισμὸς ἀπόκειται εἰς τὴν ἐλευθέραν καὶ ἀκώλυτον θέλῃσιν τοῦ συζύγου. Ἡ τέως οἰκοδόποινα οὐδαμῶς ὑπάρχει κατακρητιέα ἐὰν ἀπὸ τῆς οἰκίαν αὐτῆς ἐστίας μεταστῇ αἵφνης εἰς τὰ δημόσια ἐδῶλια τῶν ἐλευθέρων τὰ ἥθη γυναικῶν. Ἄλλ' οὐδὲ τούτο ἐθεωρεῖτο ἄτιπον, ἐὰν μία σύζυγος, καίτοι ἔχουσα σύζυγον νόμιμον εἶχε συγχρόνως καὶ σμῆνος ἄλλων «ἐπισκεπτῶν» πρὸς οὓς ἐξεδίδεν ἀσυστόλως τὴν συζυγικὴν αὐτῆς πίστιν. Οὕτω ὑπάρχει παραδειγμα Ρωμαίας γυναικὸς τῆς ὁποίας τὰ ἔτη τοῦ βίου ἠριθμῶντο, κατὰ τινα ποικτικὴν μὲν ἀλλ' ὅχι καὶ τόσον ὑπερβολικὴν ἔκφρασιν, πρὸς τὸ πλῆθος τῶν συζύγων. Αὐτὸς ὁ Κικέρων ὁ σχετικῶς — ἄλλως — ἡθικώτερος τῶν συγχρόνων του, ἐχωρίσθη ἀπὸ τῆς ἐαυτοῦ σύζυγου διὰ τὰ συζευχθῇ μετὰ πλουσίας τινος γυναικὸς, τὴν ὁποίαν ἀφοῦ ἀπεξέδυσσε τοῦ πλείστου μέρους τοῦ πλούτου αὐτῆς ἀπέπεμψεν ἐπανελθὼν αὐτῇ εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς πρώτης αὐτοῦ συμβίας.

Ἄλλὰ καὶ ἡ τῶν βρεφῶν ἔκθεσις, ἡ παιδοκτονία, αἱ θεληματικαὶ ἐκτρώσεις, αἱ ἐξαμβλώσεις καὶ ἄλλα παρόμοια ἢ καὶ χεῖρονα κακουργήματα εὐρίσκονται εἰς ἡμερησίαν οὕτως εἰπεῖν διάταξιν ἐν τῇ ρωμαϊκῇ οἰκο-

γενείᾳ. Οὕτως ὥστε ὁ Χριστιανὸς ἀπολογητὴς Τερτίλιανὸς ἐρωτᾷ εὐτόλμως καὶ εὐσθεῶς τοὺς Ρωμαίους ἄρχοντας τοῦ καιροῦ του, τίς ἐξ αὐτῶν εἶνε ἐκεῖνος ὅστις δύναται νὰ βεβαιώσῃ ὅτι δὲν τὸν ἐλέγχει ἡ συνειδήσις του διὰ μίαν τοῦλάχιστον παιδοκτονίαν, τὴν ὁποίαν διέπραξε; Μὲ τὴν αὐτὴν αὐστηρότητα καταφέρεται κατὰ τῶν συγχρόνων αὐτῷ Ρωμαίων καὶ ὁ Ἰουβενάλιος, τὸν ὁποῖον ἀνέδειξε ποιητὴν ἡ ἀγανάκτησις αὐτοῦ κατὰ τῆς ἡθικῆς ἐκλύσεως τῆς ἐποχῆς του!

Τούτων ἕνεκα, καὶ ἄλλων ἐτι ἀποσιωπωμένων ἐν ταῦθα ἐγκλημάτων, αἱ ἄλλοτε τοσούτω πολυάριθμοι ἐν Ρώμῃ οἰκογένειαι ἐξ ὧν ἀπηρτίζετο ὁ ρωμαϊκὸς στρατός, μειοῦμεναι σὺν τῷ χρόνῳ, κατήντησαν νὰ ἐκλίπωσι σχεδὸν ἐπὶ τέλους δι' ἑλλειψιν τέκνων.

Καὶ ἐπεδιώχθη μὲν βραδύτερον ἡ θεραπεία τοῦ κακοῦ διὰ διαφόρων θεσπισμάτων ἐναντίον τῶν ἀγάμων ἢ τῶν ἀθετούντων τοὺς ὅρους τοῦ καλῶς νοουμένου γάμου καὶ τῆς συζυγικῆς πίστεως ὡς καὶ τῆς πρὸς τὰ τέκνα στοργῆς, ἀλλὰ τοῦτο ἐγένετο ἀργὰ πλέον καὶ ἄγαν παρακαίρως. Ἀξιοσημείωτος ἄλλως τε τυγχάνει ἐν τούτῳ καὶ ἡ ἐξῆς ὀντιφατικὴ λεπτομέρεια, ὅτι τῶν ἐν λόγῳ θεσπισμάτων κυριώτατοι διατάκται διετελέσαν δύο ὑπάτοι, οἱ ὁποῖοι αὐτοὶ οὕτοι διετελέσαν καθ' ὅλον αὐτῶν τὸν βίον ἄγαμοι, λεπτομέρεια χαρακτηριστικωτάτη πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ τῆς προτιμήσεως ἣν ἔτρεφον οἱ λεγόμενοι εὐγενεῖς πρὸς τὸν ἐλεύθερον καὶ ἄνετον βίον, καὶ τοῦτο διὰ τὰ ἐκδίδωνται βεβαίως μᾶλλον ἀκωλύτως εἰς τὰς εὐκολίας καὶ τὴν ραστώνην τὰ ὁποῖα παρεῖχον αὐτοῖς τὰ μέσα καὶ δὴ αὐτὰ τὰ δημόσια ὑπουργήματα.

Τοιαύτη — οἶαν ἐν ταῖς ὀλίγαις ἀλλ' ἀρκούντως ζωηραῖς γραμμαῖς τοῦ πρώτου μέρους τῆς πραγματείας ἡμῶν παρουσιάσαμεν αὐτήν — ἐκφαίνεται ἡ ὕψις τοῦ κόσμου, ἐν τῇ πολυθειᾷ, ἐν τῇ δουλείᾳ, καὶ ἐν τῇ καταπτώσει τῆς ιδέας τῆς οἰκογενείας, καὶ τοιαύτη ἐξακολουθεῖ οὕσα μέχρι τῆς μεγάλης καὶ σημαντικωτάτης στιγμῆς καθ' ἣν, πληρουμένου τοῦ ἐν τῇ Βουλῇ τῇ προαιωνίῳ τῆς τοῦ Θεοῦ Προνοίας ὠρισμένου χρόου, ἔρχεται ὁ Μεσσίας καὶ Λυτρωτῆς, αὐτὸς ὁ Μονογενὴς τοῦ Θεοῦ Υἱὸς καὶ Λόγος ἵνα διδάξῃ τὸν ἕνα καὶ μόνον ἀληθινὸν Θεόν, λύσῃ τὰ τῆς δουλείας δεσμὰ, διδάσκων τὴν πρὸς πάντας ἰσότητά, καὶ τὴν ἀδελφικὴν ἀγάπην, καὶ ἀνυψώσῃ τὴν οἰκογένειαν εἰς ἣν περιωπὴν αὐτὴ μέχρι σήμερον εὔρηται ἀνυψωμένη χάρις εἰς τὰ θεῖα διδάγματα τῆς τοῦ Χριστοῦ θρησκείας, διδάγματα περὶ τῆς εὐεργετικῆς τῶν ὁποίων ἐπιρροῆς ἐπὶ τῆς κοινωνίας καθόλου θέλομεν διαλάβει ἐν τῷ δευτέρῳ μέρει τῆς πραγματείας ταύτης ὅπερ ἄλλως τε ἀποτελεῖ τὸ κύριον θέμα ταύτης, οὕτω ἐπιγεγραμμένη «ἡ εὐεργετικὴ ἐπίδρασις τοῦ Χριστιανισμοῦ ἐπὶ τῆς Κοινωνίας».

(Ἐν Καρπούμ)

Ἀρχιμ. ΓΕΝΝΑΔΙΟΣ ΓΙΑΝΝΑΓΚΑΣ